

ցած բան է և նորագոյն հետազօտութիւնները հիմնուած են գիտական մեթօդի, բազմաթիւ աղբիւրների ուսումնասիրութեան վրայ:

Դիմենք, սակայն, մեզ հետաքրքրող գրքոյկին: Մաւալի փոքրութիւնը այստեղ արդէն միանգամայն խեղդել է գործը: Մեզանում առհասարակ մի թիւրիմացութիւն է տիրում.—որ ժողովրդական գիրքը անպատճառ պէտք է փոքրիկ լինի: Սա սխալ է: Այդ գիրքը պէտք է էժան լինի: Բայց որ ժողովուրդը կարող է և համեմատաբար մեծ գրքեր էլ կարդալ, այդ մասին կասկածելու ոչ մի հիմք չը կայ: Գլխաւորն այն է, որ գիրքը հետաքրքրական լինի, չնորհրով կազմուած, խելօք ու կրթիչ: Իսկ մենք բոլորովին հակառակն ենք անում, վերցնում ենք կրճատում ամենաէականն անգամ, որպէս զի կարողանանք, այսպէս ասած, «ժողովրդական» ծաւալ ստանալ:

Ժամանակ է թողնել այդպիսի հասկացողութիւնը:

Լ.

3) ԱՅՈՄ ԵԱՐՃԱՆԵԱՆ. Դիւցազնօրէն. Հայ երիտասարդութեան համար. Փարիզ, 1902 թ. գինը 1 ֆրանք:

«Դիւցազնօրէնը» մի փորձ է՝ բանաստեղծական ձևով արտայայտել թիւրքահայոց կեանքի վերջին անցքերը: Տարաբախտաբար Եարճանեան ևս պատկանում է մեր այն նորագոյն բանաստեղծների շարքին, որոնք ստրկօրէն հետևում են ֆրանսիական գրականութեան հիւանդոտ արտայայտութեան. մեր խօսքը դեկադենտ կամ սիմբօլիստ ուղղութեան մասին է: Զարմանալի է որ մեր նոր բանաստեղծները անդամն չունեն թարկուեցին գեղարուեստական առողջ ճաշակի դէմ մեղանչող այդ վանդանցուկ և մօղային հովերին...

Ահա, օրինակ, ինչպէս է գրում պ. Եարճանեանը.

Ու հորիզոններուն ու հողերուն բոլոր գօտիներէն,
Այսպէս, վայրագօրէն ու քինալուզօրէն ու լաղթանակօրէն,
Եկա՛ն, եկա՛ն, եկա՛ն, Անոնք, իրենց զոռթովը դժոխային
Սասանելէն դաշտավայրը ուր մենք բոլորս առաւօտին լուսե-
րէն գինով:

Վճռական օրուանը համար՝ որ «Օրերուն Օրն է» ըսին,
Իրենց խառնուեցանք դեռ աւելի զանդուածաւորելու համար
այդ ֆոթօրիկն ապերառան,
Որուն անողոք ճամբան, արդէն մեր ամենուն ալ ճամբան էր...

Այդ նոր ձևի «գեղեցկութիւնը» շատ վիճելի է, մինչդեռ նրա տարօրինակ մթութիւնը խանգարում է՝ գրուածքից անմիջական տպաւորութիւն ստանալու Բանաստեղծը այդպիսով մի թանձր քօղ է գցում ընթերցողի աչքերի առաջ և այդ վերջինից պահանջում է լարել երևակայութիւնը և դուռն կոտրել՝ թափանցելու համար՝ սիմբօլներով թագնուած մտքերն ու զգացմունքները։ Միթէ այդ աւելորդ խուլնդոտները դէմ չեն դեղարուեալի ամենատարրական պահանջներին. չէ որ՝ ազդելու, տրամադրութիւն առաջացնելու բոլորովին հակառակ բան են այդ նորագոյն ձևերը։ Մինչդեռ հեղինակի ընտրած նիւթը բանաստեղծական ամեն տեսակ ստեղծագործութիւնների համար, իրաւ որ, կարող էր անսպառ աղբիւր լինել, մանաւանդ Պարիզում, եթէ միայն մամուլի աղատութիւնից դեկադենտօրէն չօգտուէին մեր նոր գրողները, այլ՝ լքօրեմ...

Լ. Ս.

4) ԳԷՈՐԴ ՄԵԼԻՔ-ԿԱՐԱԳԵՕՋԵԱՆ—Գերմանիայի հայ ուսանողութիւնը, (Արասպուստ «Յարագ»-ից), Քիֆիզ, 1901, գինն է 20 կոպէկ։

Վաղուց է մեր թէ մամուլի և թէ հասարակութեան զանազան շրջաններում անդադար դժգոհութեան և բողբոջի ձայներ են լսում հայ ուսանողութեան հասցէին—որ նա ընկած վիճակի մէջ է, զուրկ գաղափարական յափշտակութիւնից, դրական գործունէութեան տենչանքից, ջերմ, անվատ հռանդից, որ նա հասարակական իդէալների վերաբերմամբ սառն է, անհիւր-ընկալ և եսական, նիւթապաշտ ձգտումներով է միայն ոգևորւում...

Բայց մի այնպիսի կարևոր խնդիր, ինչպիսին ժամանակակից հայ ուսանողութեան վիճակն է, լուրջ, պատճառաբանող, վերլուծական ըննադատութեան բովից դեռ չէր անցել։ Այսպիսի մի փորձ մենք համարում ենք պ. Մելիք-Կարաբեգեանի գրքոյկը։

Հեղինակը՝ ինչպէս բացատրում է իր գրքի յառաջաբանում, շատ համեստ դիտաւորութիւն ունի—խօսել ոչ թէ ընդհանուր եւրոպական հայ ուսանողների, այլ բացառապէս Գերմանիայի հայ ուսանողութեան մասին։ Նա իր փաստային և վիճակագրական տեղեկութիւնների մի մասը քաղել է «Եւրոպայի հայ ուսանողական միութեան» տեղեկագրից, որ լոյս տեսաւ 1899 թուին։ Իսկ գլխաւորապէս հիմնուելով իր սեփական դի-